

Varje regel rymmer en berättelse

OSKAR MOSSBERG*

*Docentföreläsning vid Juridiska fakulteten i Uppsala den 10 april 2024***

Fru dekan! Ärade åhörare!

Det var en gång ... Om det är ett bekant mönster så är det i sig ett tecken på hur berättelser fyller våra liv. Det sägs att vi, kanske av biologiska skäl, kanske på grund av kulturell insocialisering, tenderar att återge och faktiskt för oss själva sortera våra upplevelser i narrativ form.¹ En bra berättelse fångslar, stödjer minnet, inbjuder till slutsatser, och sorterar verklighetens oupphörliga kaos i hanterbara enheter.² Berättelser sorteras i sin tur i genrer – som juridisk sakprosa; också det är ju en genre – och berättelser bygger ofta på stereotyper, som får en att *känna igen*, och som inbjuder till slutsatser, också utöver vad som faktiskt sägs.³ Härigenom kan berättelser erbjuda kognitiva genvägar. På gott och ont.

Temat för mitt försök till docentföreläsning är berättelser, och hur regler rymmer berättelser. Jag tänkte försöka hålla det enkelt. Egentligen vill jag tala om

* Universitetslektor och docent i civilrätt vid Uppsala universitet.

** Brödtexten motsvarar helt föreläsningen, men här har tillfogats en liten notapparat. Denna innehåller även en del självhänvisningar, då jag ofta på annat håll utvecklat teman som här berörs helt kort.

¹ Redan Aristoteles knöt i sin Poetiken vår förkärlek till berättande gestaltning till vår mänskliga natur, se 1448b, i t.ex. Stolpes översättning, *Om diktkonsten*, kap. 4, s. 28 f.

² Kognitiv narratologi är rent av ett forskningsfält ("researching the mind-narrative nexus"). Se därom t.ex. Herman, *Cognitive Narratology*, i Hühn, Meister, Pier & Schmid, *Handbook of narratology* (Berlin 2014) s. 46 ff.

³ Litteraturen om narrativs argumentativa dimensioner är oöverblickbar. (Enorm, spretig, uppreparande, full av såväl iögonfallande obetydligheter som dolda guldkorn.) Några möjliga ingångar finns i Mossberg, *Avtalets räckvidd* I s. 228 ff. med hänv., men se för potentiellt generativa utläggningar även t.ex. Hellspång, *Berättelser i argumentation: Om en narrativ retorik*, *Rhetorica Scandinavica* 2000, nr 16, s. 26 ff.; Le Guin, *The Carrier Bag Theory of Fiction* (1986); Andersson, *Rättens narratologiska dimensioner – interaktion och konstruktion*, i Gräns & Westerlund (red.), *Interaktiv rättsvetenskap* (Uppsala 2006) s. 11 ff.; Graver, Rett, *retorikk og juridisk argumentasjon* (Oslo 2010) s. 136 f.; Schlag, *The Aesthetics of American Law*, *Harvard Law Review* 2002 (vol. 115) s. 1047 ff.; Jaff, *Frame-Shifting: An Empowering Methodology for Teaching and Learning Legal Reasoning*, *Journal of Legal Education* 1986 (vol. 36) s. 249 ff.; Sherwin, *The Narrative Construction of Legal Reality*, *Journal of the Association of Legal Writing Directors* 2009 (vol. 6) s. 88 ff. Se även i not 6 och 15 nedan.

tre saker, nämligen historia, retorik och kritik. Jag väver in dem, och återkommer till dem, i något slags cirklande manöver.

Men om vi börjar med det första, historia, så har jag en hypotes om regelbildning. Jag bryr mig inte om att försöka belägga den, men hypotesen är att regler ofta uppstår för att något skitit sig. Regler är resultatet av historiska händelser som fått regelbildare att försöka förbereda framtida fall, genom att redan nu, på förhand, ge hanteringsprinciper som ska förekomma att det skiter sig, igen – eller åtminstone anvisar följden av att så sker. Hypotesen tycks mig lika sannolik, nästan oberoende av vilken rättskälla man har i åtanke; också prejudikat är ju ett slags regulatorisk intervention – och i rättsvetenskapen vill man gärna ge ledning till det praktiska rättslivet, genom att tydliggöra vad regeln är. Jag tror också att min hypotes är sannolik redan därför att juridiken som sådan rör saker som skär sig: Juridik är ett påhittat system, för att hantera konflikter i vår mellanmänniskliga samvaro, och rättsutveckling drivs ju i hög grad av att man identifierar konflikter.

Om det ligger något i min hypotes så är regler *spår*. Som alla fenomen är regler resultatet av historiska förlopp, och reglerna utgör indicier om hur förloppen gestaltat sig. Regler är del av en rättskultur, och de är artefakter som antyder kulturens historia. Lite teoretiskt uttryckt kan man därför säga att varje regel rymmer en historias *kod*, och man kan alltså undersöka regler för att utläsa, eller avkoda, vilka kulturellt förankrade standardberättelser de bär.⁴ Det finns många möjliga exempel. Köplagens regler, t.ex., indikerar åtskilligt om köp, som stereotyp rättshandling och kulturyttring. Köplagen säger något om vad ett köp är; om vilka steg en sådan transaktion har, om vem som ansvarar för vad, om vilka problem som visat sig vara typiska, och om hur problemen hanteras, inom ramen för den kultur där reglerna är tillämpliga. Kopplingen till berättelser ligger inte i att reglerna är *narrativa*, i den meningen att de i sig bär berättelsens form, men regler har *narrativitet*, i den meningen att de *inbjuder till* narrativa gensvar, och berättande gestaltning.⁵

Det går att läsa många regler som både intrig i ett drama, där varje rekvisit inbjuder till ett nytt berättelsemoment, och som scenanvisningar till aktörerna, som instrueras om att förtälja om sådana händelser som uppfyller rekvisiten. Vid rättsfallsanalys kommer det faktiskt in ett moment av dramatisering nästan av sig självt, eftersom man måste berätta om omständigheterna och om vad som stod på spel i målet – och därmed har man inte bara en narratologisk explikation och komplikation, utan även dramats möjliga upplösningar, inbyggt i själva

⁴ Jfr t.ex. Threedy, *Dancing around gender: Lessons from Arthur Murray on gender and contracts*, *Wake Forest Law Review* 2010 (vol. 45) s. 749 ff. Jfr även Balkin & Levinson, *Legal Canons* (New York 2000) s. 3 ff., särsk. s. 16 ff., och vidare nedan.

⁵ För översikt och grundbegrepp, se t.ex. Johansson, *Narrativ teori och metod* (Lund 2005). Se ur rättsvetenskapen t.ex. Hansson, *Kollektivavtalsrätten* s. 22 ff., Björling, *Rättstillämpningens tytynad* (Göteborg 2017), bl.a. s. 33 ff., och Andersson, *Rättens narratologiska dimensioner – interaktion och konstruktion* s. 11 ff.

rättsfallsanalysens grundform.⁶ – Men poängen här är alltså mest att regler kan läsas som kulturella artefakter, som dokumenterar hur händelser, transaktioner och levnadsöden kan både gestalta sig, och skära sig. Och viktigare: regler indikerar hur sådana händelser kan *värderas*: vilket kulturellt värde de åsätts av rättsordningen, som denna manifesteras i reglerna.

Eftersom temat rör reglers formella egenskaper borde något sägas om regelbegreppet, och specifikt om det begrepp som ser regler som satser med villkor och utfall: om X – så Y ; en regel = rekvisit + rättsföljd. Punkt slut. Som analyschema är detta ofta hjälpsamt, och ibland nödvändigt.⁷ Det vore dock en reduktion att analysera alla regler, och själva fenomenet regler, så, och bara så – dvs. genom att reducera det till något slags elementär formell logik. Det skulle innebära ett författigande av juridiken som sociokulturellt fenomen och studieobjekt. Juridik är mer än bara nakna påstående-satser. Det handlar om tolkning och tillämpning av regler, men juridiken ligger i själva görandet.⁸ Om juridik är något man kan *kunna*, så handlar kunlandet inte bara om kunskap, utan också om metoder och färdigheter. (Jurist blir man bäst genom att *öva*, och inte bara *plugga in* – även om båda behövs.)⁹

I min forskning tänker jag följdenligt på det jurister gör, och särskilt på rättsdogmatik, som en retorisk verksamhet. Jag ser det som en argumentativ praxis där jurister arbetar med vissa givna kulturella resurser, typ rättskällor, och hanterar dem på sätt som är förenliga med vår rättskulturella tradition. Vi tolkar och argumenterar på vissa sätt, och vi åkallar vissa saker – inte andra. Vi använder vissa källor, vi resonerar efter vissa mönster, och vi strukturerar gärna våra legitimerande berättelser på vissa sätt. Det finns paradig, det finns stereotyper,

⁶ Svensk rättsvetenskaps främsta bejakare härav är nog Andersson, vars produktion ger åtskilliga exempel på hur narrativtematiseringar kan bidra konstruktivt till rättsfallsanalys, se sålunda t.ex. Ersättningsproblem i skadeståndsrätten (Uppsala 2017), bl.a. s. 263 ff., 680 ff., 1026 ff. Vad gäller typintrigers typiska delar finns andra goda exempel hos Zahle, Den vetenskapelige narrativitet, Festskrift till Per Henrik Lindblom s. 829 ff. och Hansson, Kollektivavtalsrätten (Uppsala 2010) bl.a. s. 116 ff.

⁷ Det var väl också – för att hänvisa bara till någon som är död – t.ex. Ekelöfs ingångsvärde i Juridisk slutledning och terminologi, TFR 1945 s. 211 ff. (som liknar ett formativt inlägg i den moderna regelbegreppstraditionen).

⁸ Jfr här till Mossberg, Avtalets räckvidd I s. 122 ff.

⁹ Närsynt iakttagelse: Det har väl också varit den dominerande ideologin i ”Uppsalamodellen”. (Vad gäller densamma är diskursen i huvudsaklig muntlig, och praktisk, men det finns ansatser till dokumentation, se sålunda t.ex. Eklund & Scheutz, Problemorienterad inläring i juristutbildningen, Vänbok till Carl Gustaf Spangenberg (Iustus 2019) s. 87 ff. eller Melander, Problemorienterat lärande – och några sprickor i en vacker fasad, i Skjold Wilhelmsen & Asbjørn Strandbakken (red.), Juristutdanningens faglige og pedagogiske utfordringer, s. 39 ff.) En fundering i anslutning till den färdighetsbetonande ideologin är dock, om den berömda pendeln är på väg att svänga, på ett sätt om innefattar en uppvärdering av kunskaperna, och om en sådan eventuell retursving kan föranleda justerade undervisningspraktiker ...

det finns standardvändningar, föredragna troper, inarbetade metaforer, osv. – det finns typiska drag, och dem kan man uppmärksamma.¹⁰

Att analysera sitt material i termer av berättelser kan kallas för narrativanalys, och narrativanalysen kan ta ledning av narratologin, som är läran om berättelser. Narratologin spårar sina rötter till antiken, och Aristoteles, Poetiken (*Om diktkonsten*) – en bok där han bland annat berömt konstaterar att berättelser bör ha en början, en mitt, och ett slut. Eller, ska man vara noggrann säger han att tragedier bör ha det, därför att denna form är utmärkande för tragedin.¹¹ Min hypotes om reglers historia kan gestaltas som en aristotelisk tragedi: i början, något som skär sig, på ett sätt som blir uppmärksammat, och föranleder en regulativ respons, i form av det regleringsarbete som blir mitt, i regelns mythos. Därpå följer tragedins slut: en renande katarsis, i form av en ny regel, med en hanteringsprincip för sådana framtida fall som riskerar att skära sig på samma sätt som det inträffade. Och tragedins sensmoral,¹² dess moraliska undermening, blir förstås den rättsliga värdering som impliceras i regelns hanteringsprincip – t.ex. att avtal inte alltid skall hållas, eller vad det kan vara.

Ordet narrativ kommer av latinets narratio, som sedan antikens retorik analyserats som en del av talet. I sin moderna form växte dock narratologin fram under 1900-talet, då utvecklad av litteraturvetare och filosofer, av främst formalistiskt, semiotiskt och strukturalistiskt slag.¹³ Nu är narratologi sedan länge ett fält, med en massa olika anslag och inriktningar, inom många olika discipliner, som har skilda särdrag och som fortsätter att utveckla vad som nog numera får omtalas som berättelseläror, i plural.

Sådana finns även i rättsvetenskapen.¹⁴ Och att *the narrative turn* har nått även oss har nog att göra med att narrativa färdigheter främjar god juridisk metod. Att urskilja vad som kan kallas för ”juridiska narrativa strategier” kan

¹⁰ Mitt retorikinspirerade metodprogram syns egentligen i allt jag skrivit, men det har huvudsakligen lagts ut i doktorsavhandlingen, Avtalets räckvidd I, se där s. 71–242, och passim, bl.a. s. 679 ff. Märk även att hela kapitel 5 och 6 kan läsas som utläggningar om typiska berättelseformer.

¹¹ Se Aristoteles, Poetiken 1450b, kap. 7 (i Stolpes översättning *Om diktkonsten* s. 35).

¹² Här bortser jag ifrån att det är omdiskuterat hur man ska se på tragediers (eventuella) sensmoral. För upplysande diskussion av diverse dithörande, se Critchley, *Tragedy, the greeks and us* (London 2019), som bl.a. fördjupar sig i Aristoteles katharsisbegrepp, s. 179 ff.

¹³ Det här är vardagsmat. För fördjupning i narratologisk historia, se Liveley, *Narratology* (Oxford 2019). Se ur rättsvetenskapen t.ex. Björling, *Rättstillämpningens tystnad* s. 33 ff.; Hansson, *Kollektivavtalsrätten* s. 22 ff. samt Andersson, *Rättens narratologiska dimensioner* s. 11 ff. Se även Mossberg, *Avtalets räckvidd I* s. 228 med hänv. i not 866 och 867.

¹⁴ Möjliga ingångar: Brooks & Gewirtz (red.), *Law's Stories: Narrative and rhetoric in the law* (där redaktörerna skrivit varsin informativ inledning); Binder & Weisberg, *Literary criticisms of law* (New Jersey 2001) s. 201 ff.; Minda, *Postmodern legal movements* (New York 1995) s. 149 ff.; White, *Heraclitus' Bow* (Madison 1985) s. 168 ff.; Baron, *The Many Promises of Storytelling in Law: An Essay Review of Narrative and the Legal Discourse: A Reader in Storytelling and the Law Book Review*, *Rutgers Law Journal* 1991–1992 (vol. 23) s. 79 ff., samt den där anmälda boken.

hjälpa en att bättre utöva sin juristroll, både som sakförare, bedömare, och kritiker. – Man kan bli en bättre jurist genom att bli medveten om vilka typiska berättelser som förekommer på ens område, och om sådant som hur skeenden ramas in:¹⁵ Vad betonas, och vad tonas ned? Vilka rationaliteter och teleologier antyds: Är det t.ex. en utveckling på gång? Är vi på väg någonstans? Vill vi dit?¹⁶ Man kan uppmärksamma berättelsers former, och vilka vändningar, troper, figurer, persongallerier, och metaforer som används, och hur. Man kan syna tidsliga dimensioner: Var förläggs start- och slutpunkt? Är något utdraget, eller mer momentant? Sammanhängande, eller upphackat? Kommer något snart, eller först i en avlägsen framtid?¹⁷ Listan med sådana möjliga teman för berättelseanalys kan göras lång – och för varje punkt kan man fråga också om vilka alternativ som vore möjliga.¹⁸ – Men själva grejen är alltså att tänka i termer av berättande, för att reflektera över just berättelsestrategier, som strategier, på områden där det finns utrymme för retoriskt manövrerande.¹⁹

Att hålla på med berättelseanalys är då egentligen inte heller någon utvidgning av ”den juridiska metoden”. (I bestämd form singular – som om det vore *en* sak.) Det är bara ett försök att sätta ord på en dimension av något jurister redan gör, och förmodligen alltid har gjort.²⁰ Narrativanalys innebär kanske att man lånar över begrepp från andra discipliner, men det görs för att bättre begrepps-sätta våra egna praktiker, och för att därmed möjliggöra mer medveten, explicit, kritisk reflektion kring dem.

Vill man då definiera narrativ, så skulle man kunna säga att det är en återgivning av en serie verkliga eller fiktiva händelser, som utspelar sig i tiden; där händelserna kan vara utvalda, betonade, ordnade, eller för all del påhittade,

¹⁵ Om inramningsanalys, se t.ex. Mossberg, Avtalets räckvidd I s. 235 ff. med hänv. och Mossberg, Rättshandlingsbegreppet: kriterierna, JT 2023–24 s. 72 ff., passim, och med hänv. i not 18.

¹⁶ Det har nog att göra med den moderna rättsvetenskapens tendens till modernistisk retorik (jfr även Mossberg, Tredjemansavtalets tidiga historia, i Debaenst & Shanagar (red.), Rättshistoria i rättsvetenskaplig forskning s. 94 ff., på s. 123 ff.), men utvecklingsnarrativ är vanliga, och jag har uppmärksammat dem även på annat håll, se Mossberg, Avtalets räckvidd I s. 49, 520, 568, och Rättshandlingsbegreppet: kriterierna, JT 2023–24 s. 111. Jfr på temat även Hansson, Kollektivavtalsrätten s. 116 ff. och Andersson, Ansvarsproblem i skadeståndsrätten s. 222 f.

¹⁷ En möjlig inkörsport finns i Schlag & Griffin, How to do things with legal doctrine s. 31 ff. (introducerande på gränsen till trivial, men kan möjliga leda till tyngre grejer). Då retoriskt manövrerande i en tidslig dimension är en viktig beståndsdel i ett pågående forskningsprojekt hoppas jag återkomma till temat mer utförligt.

¹⁸ Genom kommutationstest och liknande kan man också bättre förstå de berättelser man läser.

¹⁹ Här har jag Aristoteles kanoniserade retorikdefinition ($\approx$ ’där det hade kunnat vara annorlunda’), från Retoriken 1357a, i bakhuvudet.

²⁰ Det är knappast en slump att i princip alla de klassiska retoriklärarna lägger ut texten om narratio och dess betydelse i genus giudiciale (se t.ex. Aristoteles, Retoriken 3.13; Cicero, De inventione 1.27 och De oratore 2.76.307 ff., särskilt 325 ff.; samt Quintilianus, Institutio oratoria 4.2). Samtida och nordisk-rättsligt, se inte minst Graver, Rett, retorikk og juridisk argumentasjon s. 136 ff. och jfr om ”Cicero-idealet” Gabrielsen & Høedt-Rasmussen, Juridisk genomslagskraft (i Bylanders översättning) s. 11 f.

på ett sätt som undervisar, manar till handling, eller berör.²¹ *Docere, movere*, och *delectare*, som Cicero räknade upp talarens uppgifter²² – och berättelser kan alltså användas retoriskt, i alla dessa syften. Narrativ knyts också ofta till diskurser. En diskurs kan innehålla narrativ. Diskursen kan bestå av dem, på så vis att vissa narrativ där förekommer, och den kan inbjuda till dem, på så vis att vissa diskurser är ägnade att premiera vissa typer av narrativ. T.ex. brukar den rättsliga diskursen premiera berättelser som anknyter till regler, och i förmögenhetsrätten har berättelser om hur vi kan gynna det mytomspunna omsättningsintresset ofta fått ett försteg.²³

Vad gäller diskurs, så tillhör det den samhällsvetenskapliga allmänbildningen att ”diskurs” har med makt att göra,²⁴ och givet anknytningen mellan narrativ och diskurser finns en koppling också mellan berättelser och makt. Ordets makt, osv. Det är därför logiskt att det finns en relation mellan berättelser och kritik. Som en del av rättslig retorik kan också berättelser, precis som alla andra retoriska medel, användas för olika syften – och från olika perspektiv kan dessa syften värderas olika. Vissa tycker nog t.ex. att storyn om omsättningsintresset är bra, därför att den kan ge ledning, och poängen är väl att gynna en välstånd-sökande tillväxt som gör att alla får det bättre. – Andra ser omsättningsintresset som en rättslig spegelbild av en förhatlig kapitalistisk logik som kan beskyllas för allt världens onda – inklusive, och just nu inte minst, den av människan orsakade förestående massdöd utan motstycke som lite eufemistiskt brukar omtalas som ”klimatkrisen”... Märk hur det där blev som två små berättelser i sig, och hur de antyder sin respektive sensmoral, för eller mot omsättningsintresset.

Berättelser kan vara verkningsfulla övertygelsemedel.²⁵ Men de är sällan neutrala. Och historier, parabler, annaler, krönikor, och alltså narrativ kan vara verkningsfulla också för att synliggöra och problematisera ideologier – dvs. ungefär ansamlingen av förutsättningar, förmedlade visdomar, förgivettaganden, och den delade för-förståelse mot bakgrund av vilken rättsliga diskurser tar form.²⁶

²¹ Frågan om hur narrativ kan, bör eller ska definieras, och/eller vad som utmärker narrativ är, föga förvånande, omtvistad (bl.a. därför att den har vetenskapsrealpolitiska implikationer). Det behöver vi dock inte fördjupa oss i här.

²² Cicero, Brutus 49.185: ”Tria sunt enim, ut quidem ego sentio, quae sint efficienda dicendo: ut doceatur is apud quem dicetur, ut delectetur, ut moveatur vehementius.” (≈ ’Tre är de saker, enligt min mening, som bör åstadkommas genom talet: att den som lyssnar skall undervisas, glädjas, och röras.’) Jfr även Cicero, De oratore 2.27.115 f.

²³ Jfr Mossberg, Gröna löften och förmögenhetsrättens tillkortakommanden, de lege 2022 s. 195 ff.

²⁴ Jfr Mossberg, Begrepp och benämningar: Teori. Språkpolitik. Rättsvetenskap., särsk. avsnitt 5 (kommande).

²⁵ Se om termen övertygelsemedel (pisteis), t.ex. Mossberg, Avtalets räckvidd I s. 24 f. med hänv.

²⁶ Se Lane Scheppelle, Foreword: Telling stories, Michigan Law Review 1989 (vol. 87) s. 2073 ff., som, på s. 2075, citerar Delgados brev. Delgado gör också ungefär samma poäng i artikeln vartill hänvisas i not 30 nedan (s. 2413).

Det finns en riktning som kan kallas för Critical Legal Storytelling, alltså en annan CLS, som bygger på att ideologier kan få de rådande sociala mönstren att framstå som rättvisa, pragmatiska, eller naturgivna.²⁷ Storytelling bygger då på att berättelseanalys kan bidra till att synliggöra sådana mönster, för att i förlängningen problematisera dem.²⁸ Som annan CLS är det här en i regel makt-kritisk och ofta oppositionell form av rättsvetenskap, där man vill ge röst åt de osynliggjorda och förtryckta. *Storytelling* har blivit en såväl hyllad som hatad strategi för kritisk teori; bara ordet *storytelling* är för vissa ett rött skynke,²⁹ delvis därför att poängen ofta varit att kritisera jurister och vad de gör: Med udden mot hur rätten etablerar och reproducerar hierarkier – och omöjliggör andra hierarkier, ofta genom att helt enkelt sakna begrepp för alternativa intressen.³⁰

Storytellers väljer då att gestalta undertryckta positioner, och att utnyttja de små berättelsernas uppfattade autencitet, för att kritisera den stora makten, och rätten.³¹ Storytelling-diskursen bygger då på att berättande nästan alltid utnyttjar kulturella stereotyper. Att historier och dramaturgiska upplägg erbjuder kognitiva genvägar, och inbjuder till slutsatser, det gäller ju inte minst när de aktualiserar stereotyper – och, om man ska tro CLS:arna, har alltså sådana stereotyper ofta *kodifierats* i reglerna, som därmed både stadfäster och vidareför förtryck: Den individ som på kort sikt vill profitera på en regel som skyddar underordnade måste ju t.ex. ikläda sig rollen som just underordnad, och därigenom reproducera precis den hierarki som på lång sikt missgynnar individen, som del av en underordnad grupp.³²

För egen del har jag inte ägnat mig åt just sådan storytelling, men teoribildningen är intressant redan därför att den närmast övertydligt illustrerar att det spelar roll vilka historier vi väljer, och övertygas av – och vilka berättelser vi väljer bort.³³ Det spelar roll, eftersom berättelser inte bara har sådana formella strukturer som jag ofta intresserat mig för, utan också har moraliska underbety-

²⁷ Jfr, om legitimeringsstrategier och naturalisering, Bengtson & Mossberg, *The virtues of green marketing: A constructive take on corporate rhetoric* (Cham 2023) s. 19 ff.

²⁸ En möjlig startpunkt finns i Austin, *Evaluating Storytelling as a Type of Nontraditional Scholarship*, *Nebraska Law Review* 1995 (vol. 74) s. 479 ff. En annan i MacKinnon, *Law's stories as reality and politics*, i Brooks & Gewirtz (red.), *Law's stories* s. 232 ff. En tredje i Baron, i not 14 ovan.

²⁹ Jfr t.ex. Austin, *The Alchemy of Promotion and Tenure*, *Denver University Law Review* 1997 (vol. 75) s. 6 och 7 (*tonen*).

³⁰ Några stora namn är Derrick Bell, Patricia Williams och Richard Delgado. Se från den sistnämnda t.ex. Delgado, *Storytelling for Oppositionists and Others: A Plea for Narrative*, *Michigan Law Review* 1989 (vol. 87) s. 2411 ff.

³¹ Se t.ex., balanserat provocerande, Austin i not 29 ovan, med hänv. Märk även den delvisa parallelliteten med ”små historier” som postmodernt motmedel mot modernistiska ”grand narratives”.

³² Se t.ex. Threedy, *Dancing around gender*, *Wake Forest Law Review* 2010 (vol. 45) s. 749 ff.

³³ Jfr vagt Mossberg, *Gröna löften och förmögenhetsrättens tillkortakommanden* s. 195 ff.

delser och subtila sedelärande budskap – och genom att utnyttja dem kommer vi att reproducera dem, också för framtiden. På gott, och ont.

Jag ska snart sluta. Mitt ödmjuka budskap är egentligen bara att det kan vara mödan värt att försöka avkoda reglers och olika rättsliga diskursers narrativa koder. Mitt sätt att försöka göra det har hittills varit att anamma historiserande anslag, att beakta rättens retoriska karaktär, samt att analysera det rättsliga materialet *också* narrativt. Att göra det kan hjälpa oss att bättre förstå regler och diskurser, och inte minst vilka möjligheter – och utmaningar – de bereder oss. Goda historier kan tjäna god juridik, och de kan synliggöra möjligheterna till rättvis rättstillämpning. Berättande, och analys därav, kan också tjäna till att kritisera rätten, rättstillämpningen, och rättsvetenskapen. Det spelar inte bara roll vilka berättelser vi väljer, utan också hur vi väljer att berätta dem – och den som besinnar den rättsliga diskursens berättande karaktär får ytterligare en ingång till vad och hur rätten värderar, och hur man gör juridik.

Så. Det var min lilla historia. Snipp snapp snut ... Tack.